



De Ziekte van Ménière en de Utermöhlen-prismabril

De Ziekte van Ménière is een binnenooraandoening. Mensen met deze ziekte hebben last van eenzijdig gehoorverlies, oorsuizen (tinnitus), en aanvallen van draaiduizeligheid en evenwichtsstoornissen (vertigo). Soms is er ook sprake van een vol gevoel in het aangedane oor. Een enkele keer komen de verschijnselen bij beide oren voor. De duizeligheid heeft te maken met het evenwichtsorgaan dat deel uitmaakt van het binnenoor. De ziekte van Ménière kan op elke leeftijd ontstaan, maar manifesteert zich meestal vanaf het veertigste levensjaar.

Aanval van de ziekte van Ménière

Een aanval van de ziekte van Ménière is vaak onvoorspelbaar. U kunt een aanval herkennen aan de volgende verschijnselen:

- een aanlooperperiode die vijf minuten tot enige uren kan duren, waarin de patiënt zich compleet onwel voelt;
- vol gevoel in het aangedane oor (*fullness*);
- oorsuizen;
- draaiduizeligheid;
- snelle oogbewegingen (nystagmus), waardoor de patiënt het gevoel krijgt buiten bewustzijn te raken;
- sterk transpireren;
- een krijt wit gelaat;
- een naar gevoel in de benen: zwabberig, alsof ze opgepompt zijn met lucht;
- de patiënt is niet in staat om iets te doen;
- de patiënt denkt dat er iets ernstig in het hoofd is gebeurd.

De duur van een aanval van de ziekte Ménière kan sterk variëren, van dertig minuten tot meerdere dagen.

Gedurende een aanval is de patiënt volkomen uitgeschakeld. De patiënt heeft op zo'n moment nodig:

- een plek om te liggen, of zitten als de aanval van korte duur is,
- een omgeving met schemerduister, maar vooral niet helemaal donker. Het is noodzakelijk dat de patiënt in contact blijft met de buitenwereld en de ogen openhoudt.
- rust; de patiënt voelt zich hulpeloos en verdraagt geen harde geluiden of drukte in de directe omgeving.

Na de aanval is het voor de patiënt moeilijk om bewegende beelden te volgen. Hij of zij kan zich bij het lopen nog zeer

onevenwichtig en onzeker voelen, en kijkt het liefst ongeveer vier meter voor zich uit.

Een bril tegen duizeligheid

Om de duizeligheid van een aanval van de ziekte van Ménière tegen te gaan, is het mogelijk een Utermöhlen-prismabril te dragen. Deze bril met speciaal voor de patiënt aangemeten prisma's in de glazen, kan alleen voorgeschreven worden door een arts. De reden hiervoor is dat de ziekte van Ménière een medische aandoening is waarbij het evenwichtsorgaan, ook wel het vestibulaire orgaan genoemd, betrokken is. Het beeld dat de ogen zien, nemen we waar in de hersenen. Het evenwichtsorgaan speelt een belangrijke rol bij een juiste waarneming van dit beeld. Het evenwichtsorgaan zorgt onder meer voor een stabiel gevoel ondanks beweging van het hoofd. Het is van invloed op de spanning van de oogspieren en omgekeerd heeft de oogspierspanning invloed op het evenwichtsorgaan. De Utermöhlen-prismabril beïnvloedt deze wisselwerking. De prisma's in de brillenglazen stabiliseren de blik van de drager, waardoor de kans op duizeligheid vermindert.

De Utermöhlen richtlijn

Het correct diagnosticeren van de ziekte van Ménière en het bepalen van de juiste sterkte van de prisma's staat beschreven in de Utermöhlen-richtlijn. Aan de hand van een aantal testen uit deze richtlijn stelt de arts vast of iemand de ziekte van Ménière heeft en of deze patiënt gebaat kan zijn bij het dragen van een Utermöhlen-prismabril. De arts gaat eerst na of de patiënt ook een correctie van de ogen nodig heeft in de vorm van 'gewone' brillenglazen. Dit heet de *refractiecorrectie* die u wellicht kent met de aanduiding 'plus' en 'min' of een cilinder. Voor mensen met de ziekte van Ménière komen de prisma's er in de glazen bij.

Deze twee aspecten, een goede *refractiecorrectie* en goed aangemeten prisma's, zijn belangrijk voor de vermindering van duizeligheid en voor de bevordering van het gevoel van stabiliteit.

Evaluatieonderzoek

Hoewel tot nu toe geen sluitende verklaring voor de werking van de bril is gevonden, is de tevredenheid onder de dragers van een Utermöhlen-prismabril groot. Dit blijkt ook uit een evaluatieonderzoek van dokter P.E.M. Vente en professor dr. G. de Wit, KNO-arts¹. Dit onderzoek is uitgevoerd onder 380 patiënten bij wie door een KNO-arts de ziekte van Ménière was vastgesteld. Tijdens het onderzoek is alleen gekeken naar het optreden van duizeligheid. De symptomen oorsuizen en slechthoerendheid, ook symptomen van de ziekte van Ménière, zijn buiten beschouwing gebleven. Het onderzoek liet zien dat een halfjaar na het begin van het dragen van de prismabril meer dan 60% van de deelnemers vrij was van duizeligheidsaanvallen. Nog eens 20% gaf aan duidelijk minder last te hebben van duizeligheid. Een opvallende uitkomst van het onderzoek was, dat juist ook mensen met ernstige klachten heel goed reageren op het dragen van de prismabril. Deze bevinding is later bevestigd in andere onderzoeken^{2,3}.

¹ Evaluatie van het gebruik van prisma's bij de Ziekte van Ménière. NTVG. 1996 31 augustus:140 (35)

² De ziekte van Ménière. Rapport van de Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid, UMC Groningen, i.o.v. de NVVS. Marsman M (2011).

³ Prism glasses as a therapy for Ménière 's vertigo evaluated - a pilot study. Barany Society Meeting, Uppsala Sweden, 10-13 June 2012.

Voorschrijven van een Utermöhlen-prismabril: voorbehouden aan artsen

De Utermöhlen-prismabril kan alleen worden voorgeschreven volgens de Utermöhlen-richtlijn, die in 1941 is opgesteld door de Nederlandse KNO- en oogarts dr. G.P. Utermöhlen (1873-1960). Voor het correct aanmeten van een Utermöhlen-prismabril is kennis nodig van de werking van het evenwichtsorgaan en van de werking van de ogen en de beeldverwerking. Traditiegetrouw zijn dit de aandachtsgebieden van respectievelijk de KNO-arts en de oogarts, die zich echter niet met het werkgebied van elkaar bezighouden.

De artsen die in Nederland de Utermöhlen-prismabril voorschrijven zijn geen KNO- of oogartsen. Het zijn artsen die zich hebben gespecialiseerd op het terrein van het vestibulaire systeem, het oog en de fysiologie van het zien. Zij hebben zich verenigd in de Utermöhlen-werkgroep en werken volgens de Utermöhlen-richtlijn. Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst en een aantal

onderzoeken, verzamelen ze gegevens van mensen met klachten die wijzen op de ziekte van Ménière. Zo gaan ze na of de toepassing van een Utermöhlen-prismabril bij mensen met deze klachten zinvol is. Andere artsen of opticiens werken niet volgens deze richtlijn.

Het voorschrijven van de Utermöhlen-prismabril luistert erg nauw: te weinig prisma heeft geen effect, terwijl teveel prisma soms onherstelbare schade kan veroorzaken.

De artsen van de Utermöhlen-werkgroep letten ook op signalen die kunnen wijzen op andere aandoeningen en ze verwijzen zo nodig door naar andere specialisten.

De Utermöhlen-Werkgroep heeft als standpunt dat alleen artsen de Utermöhlen-prismabril kunnen voorschrijven, omdat problemen met de blikrichting een symptoom is van een medische aandoening waarvoor het oordeel van een arts nodig is. Opticiens kunnen de prismabril maken op basis van het voorschrift van een arts.

Patiëntenorganisaties:

- Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden (NVVS), www.nvvs.nl.
- KNO-artsen Vereniging, www.kno.nl/index.php/patienten-informatie/overig/de-ziekte-van-meniere/
- Vereniging van Ménière patiënten V.Z.M. België, www.meniere.be.

Vragen?

Hebt u vragen over de ziekte van Ménière of de toepassing van de Utermöhlen-prismabril? Kijk dan eens op www.ziektemeniere.nl

Wilt u een afspraak maken om uw klachten te bespreken?

Neem dan gerust contact met ons op:

t 0172-495666

e info@specsymmetry.nl

i www.specsymmetry.nl

